

PRZEDMIOT: Elementy programowania

KLASA: 1i gr. 2

Lekcja

Temat: Szablony (templates): Szablony funkcji i klas, specjalizacje, szablony w STL.

1 Szablony (templates) w C++

Szablony pozwalają pisać **uniwersalny kod**, który działa dla różnych typów danych **bez powielania kodu**. Czyli "napisz raz, a zastosuj dla wielu typów"

2 Szablony funkcji

✓ Składnia ogólna:

```
template <typename T>
T maksimum(T a, T b) {
    return (a > b) ? a : b;
}
```

- **T** - to **zmienna typu**, którą kompilator zastąpi konkretnym typem w momencie użycia funkcji lub klasy. Dzięki temu możesz pisać **jedną funkcję lub klasę**, która działa dla wielu typów danych.
- `template <typename T>` - deklaruje szablon z typem T
- Funkcja `maksimum` działa teraz dla **int**, **double**, **float**, itp.

✓ Przykład użycia:

```
#include <iostream>
using namespace std;
```

```
template <typename T>
T maksimum(T a, T b) {
    return (a > b) ? a : b;
}
```

```
int main() {
    cout << maksimum(5, 10) << endl;    // int
    cout << maksimum(3.14, 2.71) << endl; // double
}
```

3 Szablony klas

Szablony działają też dla **klas** — pozwalają tworzyć klasy działające na różnych typach danych.

```
#include <iostream>
using namespace std;
template <typename T>
class Para {
    T pierwszy, drugi;
public:
    Para(T a, T b) : pierwszy(a), drugi(b) {}
    T suma() { return pierwszy + drugi; }
};

int main() {
    Para<int> p1(3, 7);
    cout << p1.suma() << endl; // 10

    Para<double> p2(2.5, 3.5);
    cout << p2.suma() << endl; // 6.0
}
```

4 Specjalizacje szablonów

Czasem chcemy, aby szablon działał **inaczej dla konkretnego typu**.

```
#include <iostream>
using namespace std;

// Szablon klasy ogólny
template <typename T>
class Para {
    T pierwszy, drugi;
public:
    Para(T a, T b) : pierwszy(a), drugi(b) {}
    T suma() { return pierwszy + drugi; }
    void pokaz() { cout << pierwszy << " " << drugi << endl; }
};

// Specjalizacja szablonu dla typu char
template <>
class Para<char> {
    char pierwszy, drugi;
public:
```

```

Para(char a, char b) : pierwszy(a), drugi(b) {}
void pokaz() {
    cout << "Specjalizacja dla char: " << pierwszy << " " << drugi << endl;
}
};

int main() {
    // Użycie szablonu ogólnego dla int
    Para<int> p1(3, 7);
    cout << "Suma int: " << p1.suma() << endl;
    p1.pokaz();

    // Użycie szablonu ogólnego dla double
    Para<double> p2(2.5, 3.5);
    cout << "Suma double: " << p2.suma() << endl;
    p2.pokaz();

    // Użycie specjalizacji dla char
    Para<char> p3('A', 'B');
    p3.pokaz();

    return 0;
}

```

- To nazywamy **pełną specjalizacją**.
- Możemy też tworzyć **częściowe specjalizacje**, np. dla wskaźników.

5 Szablony w STL (Standard Template Library)

STL to **biblioteka standardowa w C++**, która w dużej mierze **opiera się na szablonych**.

Przykłady:

1. **vector** — dynamiczna tablica

```

#include <vector>
#include <iostream>
using namespace std;

int main() {
    vector<int> v = {1, 2, 3};
    v.push_back(4);

    for (int x : v)

```

```
        cout << x << " ";  
    }
```

2. **map** — mapa klucz-wartość

```
#include <map>  
#include <string>  
#include <iostream>  
using namespace std;  
  
int main() {  
    map<string, int> wiek;  
    wiek["Jan"] = 25;  
    wiek["Anna"] = 30;  
  
    for (auto &[k, v] : wiek)  
        cout << k << " ma " << v << " lat" << endl;  
}
```

3. **sort** w `<algorithm>` — szablon funkcji

```
#include <algorithm>  
#include <vector>  
#include <iostream>  
using namespace std;  
  
int main() {  
    vector<int> v = {3, 1, 4, 2};  
    sort(v.begin(), v.end()); // sort działa dla każdego typu porównywalnego  
    for (int x : v) cout << x << " ";  
}
```

W STL wszystko jest napisane przy użyciu **szablonów**, dlatego możesz używać `vector<int>`, `vector<double>`, `map<string,int>` itd., bez pisania osobnej klasy.

Lekcja

Temat: STL (Standard Template Library) w C++

STL (Standard Template Library) to jedna z najważniejszych części języka C++.

Zawiera:

- **kontenery** — struktury danych (vector, list, map, queue itd.)
- **iteratory** — „wskaźniki” do elementów kontenerów
- **algorytmy** — sortowanie, wyszukiwanie, kopiowanie itd.

1 **vector** — dynamiczna tablica

vector to **dynamiczna tablica**, która sama zmienia rozmiar podczas dodawania/usuwania elementów.

Zastosowania

- przechowywanie listy liczb
- zbiór danych od użytkownika
- tablica, której rozmiar nie jest znany

Przykład

```
vector<int> liczby;  
liczby.push_back(10);  
liczby.push_back(20);  
liczby.push_back(30);
```

Iteracja po vectorze za pomocą iteratora

```
for (vector<int>::iterator it = liczby.begin(); it != liczby.end(); ++it) {  
    cout << *it << " ";  
}
```

Przykład:

```
#include <iostream>  
#include <vector>  
  
int main() {  
    std::vector<int> v;  
  
    // --- DODAWANIE NA KOŃCU ---  
    v.push_back(10);  
    v.push_back(20);  
    v.push_back(30);
```

```

std::cout << "Po dodaniu na koncu (push_back): ";
for (int x : v) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

// --- USUWANIE Z KOŃCA ---
v.pop_back();
std::cout << "Po usunięciu z końca (pop_back): ";
for (int x : v) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

// --- DODAWANIE NA POČĄTKU ---
v.insert(v.begin(), 5);

std::cout << "Po dodaniu na początku (insert): ";
for (int x : v) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

// --- USUWANIE Z POČĄTKU ---
v.erase(v.begin());

std::cout << "Po usunięciu z początku (erase): ";
for (int x : v) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

// --- DODAWANIE W DOWOLNE MIEJSCE ---
v.insert(v.begin() + 1, 99);

std::cout << "Po dodaniu w dowolne miejsce (index 1): ";
for (int x : v) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

// --- USUWANIE Z DOWOLNEGO MIEJSCA ---
v.erase(v.begin() + 1);

std::cout << "Po usunięciu z dowolnego miejsca (index 1): ";
for (int x : v) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

return 0;
}

```

2 list — lista dwukierunkowa

list to **lista dwukierunkowa (double linked list)**.

Wstawianie i usuwanie elementów jest **bardzo szybkie**, ale dostęp po indeksie jest wolny.

Zastosowania

- kolejki z częstym dodawaniem i usuwaniem
- implementacja historii działań (przód/tył)
- struktur danych, gdzie ważny jest szybki insert w środku

Przykład

```
list<string> slowa;  
slowa.push_back("Ala");  
slowa.push_back("ma");  
slowa.push_back("kota");
```

Iterator

```
for (list<string>::iterator it = l.begin(); it != l.end(); ++it) {  
    cout << *it << " ";  
}
```

Przykład

```
#include <iostream>  
#include <list>  
  
int main() {  
    std::list<int> lst;  
  
    // --- DODAWANIE NA KOŃCU ---  
    lst.push_back(10);  
    lst.push_back(20);  
    lst.push_back(30);  
  
    std::cout << "Po dodaniu na koncu (push_back): ";  
    for (int x : lst) std::cout << x << " ";  
    std::cout << "\n";  
  
    // --- USUWANIE Z KOŃCA ---  
    lst.pop_back();  
  
    std::cout << "Po usunięciu z końca (pop_back): ";  
    for (int x : lst) std::cout << x << " ";  
    std::cout << "\n";  
  
    // --- DODAWANIE NA POCZĄTKU ---  
    lst.push_front(5);  
  
    std::cout << "Po dodaniu na początku (push_front): ";  
    for (int x : lst) std::cout << x << " ";  
    std::cout << "\n";  
  
    // --- USUWANIE Z POCZĄTKU ---  
    lst.pop_front();  
  
    std::cout << "Po usunięciu z początku (pop_front): ";  
    for (int x : lst) std::cout << x << " ";
```

```

std::cout << "\n";

// --- DODAWANIE W DOWOLNE MIEJSCE ---
auto it = lst.begin();
std::advance(it, 1);
lst.insert(it, 99);

std::cout << "Po dodaniu w dowolne miejsce (index 1): ";
for (int x : lst) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

// --- USUWANIE Z DOWOLNEGO MIEJSCA ---
it = lst.begin();
std::advance(it, 1);
lst.erase(it);

std::cout << "Po usunięciu z dowolnego miejsca (index 1): ";
for (int x : lst) std::cout << x << " ";
std::cout << "\n";

return 0;
}

```

Budowa wewnętrzna

vector

- przechowuje elementy **w jednej ciągłej tablicy w pamięci**
- indeksowanie działa jak w tablicy: `v[0]`, `v[1]`, ...

list

- to **lista dwukierunkowa** – każdy element zawiera wskaźniki do poprzedniego i następnego
- elementy **są porzucane w pamięci**

Prosty przykład porównawczy

vector

```

std::vector<int> v;
v.push_back(10);
v[0] = 5; // szybki dostęp

```

list

```

std::list<int> lst;
lst.push_back(10);

auto it = lst.begin();
*it = 5; // można tylko przez iterator

```

 map — **klucz** → **wartość (słownik)**

map przechowuje pary **klucz–wartość**
(Klucze są automatycznie sortowane!).

Zastosowania

- słowniki (np. "PL" → "Polska")
- dane użytkowników (ID → nazwa)
- liczenie wystąpień słów

Przykład

```
map<string, int> wiek;  
wiek["Adam"] = 25;  
wiek["Beata"] = 30;  
wiek["Czarek"] = 22;
```

Iterator

```
for (map<string, int>::iterator it = wiek.begin(); it != wiek.end(); ++it) {  
    cout << it->first << " ma " << it->second << " lat\n";  
}
```

Poniższy przykład zawiera:

- ✓ dodawanie elementów
- ✓ usuwanie elementu o najmniejszym kluczu (początek mapy)
- ✓ usuwanie elementu o największym kluczu (koniec mapy)
- ✓ usuwanie/dodawanie elementów według klucza (czyli "w dowolnym miejscu")

```
#include <iostream>  
#include <map>
```

```
int main() {  
    std::map<int, std::string> mp;  
  
    // --- DODAWANIE ELEMENTÓW ---  
    mp.insert({2, "B"});  
    mp.insert({1, "A"});  
    mp.insert({3, "C"});  
  
    std::cout << "Po dodaniu elementow:\n";  
    for (auto &p : mp) {  
        std::cout << p.first << " -> " << p.second << "\n";  
    }  
  
    // --- USUWANIE NAJMNIEJSZEGO KLUCZA (poczatek) ---  
    mp.erase(mp.begin());  
  
    std::cout << "\nPo usunieciu najmniejszego klucza:\n";  
    for (auto &p : mp) {  
        std::cout << p.first << " -> " << p.second << "\n";  
    }  
  
    // --- USUWANIE NAJWIEKSZEGO KLUCZA (koniec) ---  
    auto it = mp.end();
```

```

it--; // ostatni element
mp.erase(it);

std::cout << "\nPo usunieciu największego klucza:\n";
for (auto &p : mp) {
    std::cout << p.first << " -> " << p.second << "\n";
}

// --- DODAWANIE "W DOWOLNE MIEJSCE" (przez klucz) ---
mp[10] = "X";
mp[5] = "Y"; // automatycznie trafi w odpowiednie miejsce

std::cout << "\nPo dodaniu elementow o kluczach 10 i 5:\n";
for (auto &p : mp) {
    std::cout << p.first << " -> " << p.second << "\n";
}

// --- USUWANIE ELEMENTU O DOWOLNYM KLUCZU ---
mp.erase(5);

std::cout << "\nPo usunieciu klucza 5:\n";
for (auto &p : mp) {
    std::cout << p.first << " -> " << p.second << "\n";
}

return 0;
}

```

🔥 Kompletny przykład

Program demonstruje użycie:

- **vector**
- **list**
- **map**
- **iteratorów**

```

#include <iostream>
#include <vector>
#include <list>
#include <map>
using namespace std;

```

```

int main() {

    // --- VECTOR ---
    vector<int> v = {1, 2, 3, 4, 5};

    cout << "VECTOR: ";
    for (vector<int>::iterator it = v.begin(); it != v.end(); ++it) {
        cout << *it << " ";
    }
    cout << "\n";
}

```

```

// --- LIST ---
list<string> l;
l.push_back("Ala");
l.push_back("ma");
l.push_back("kota");

cout << "LIST: ";
for (list<string>::iterator it = l.begin(); it != l.end(); ++it) {
    cout << *it << " ";
}
cout << "\n";

// --- MAP ---
map<string, int> wiek;
wiek["Adam"] = 25;
wiek["Beata"] = 30;
wiek["Czarek"] = 22;

cout << "MAP:\n";
for (map<string, int>::iterator it = wiek.begin(); it != wiek.end(); ++it) {
    cout << it->first << " ma " << it->second << " lat\n";
}

return 0;
}

```

👉 `v.begin()`

Zwraca iterator **na pierwszy element** wektora.

👉 `v.end()`

Zwraca **iterator wskazujący za ostatni element**.

To znaczy: nie na ostatni element, ale **tuż za nim** (tzw. *past-the-end iterator*).

👉 `it != v.end()`

Pętla działa dopóki **it nie osiągnie końca kontenera**.

Gdy iterator zrówna się z `end()`, kończymy iterację.

Lekcja

Temat: Iteratory. Metoda `std::sort`, `std::find`

Iterator to „wskaźnik” na element w kolekcji (np. `vector`, `list`, `map`).
Pozwala przechodzić po elementach oraz je odczytywać lub modyfikować, nie znając wewnętrznej struktury kontenera.

Możesz traktować iterator jak wskaźnik:

- `it = v.begin()` — iterator na pierwszy element
- `it = v.end()` — iterator na element *za ostatnim*
- `++it` — przejście do kolejnego
- `*it` — odczyt/zmiana wartości

```
#include <iostream>
#include <vector>
```

```
int main() {

    std::vector<int> numbers = {10, 20, 30, 40};

    std::cout << "Iteracja po vectorze:" << std::endl;

    for (std::vector<int>::iterator it = numbers.begin(); it != numbers.end(); ++it) {
        std::cout << *it << " "; // odcytujemy element
    }

    std::cout << std::endl;
    return 0;
}
```

♦ 1. Metoda `std::sort` – sortowanie

`std::sort` sortuje zakres danych w kontenerach **posiadających dostęp przez indeksy** (np. `vector`, `array`, ale nie `list` i `map`). Nie sortuje `map`, ponieważ `std::map<int, string>` jest zawsze posortowana po kluczu rosnąco

 Wymaga:

```
#include <algorithm>
```

✓ Przykład:

```
#include <iostream>
#include <vector>
#include <array>
#include <algorithm>

int main() {
    // ===== VECTOR =====
    std::vector<int> vec = {5, 1, 9, 3, 7};

    std::sort(vec.begin(), vec.end());

    std::cout << "Vector posortowany rosnaco: ";
    for (int x : vec) std::cout << x << " ";
    std::cout << std::endl;

    // ===== ARRAY =====
    std::array<int, 5> arr = {20, 4, 15, 7, 2};

    std::sort(arr.begin(), arr.end());

    std::cout << "Array posortowany rosnaco: ";
    for (int x : arr) std::cout << x << " ";
    std::cout << std::endl;

    return 0;
}
```

♦ 3. Metoda **std::find** – wyszukiwanie elementu

std::find szuka wartości w przedziale **[begin, end)**.

✓ Przykład **std::find** na vector, array, list i string

```
#include <iostream>
#include <vector>
#include <array>
#include <list>
#include <algorithm>
#include <string>

int main() {

    // ===== VECTOR =====
    std::vector<int> vec = {10, 20, 30, 40};
    auto it_vec = std::find(vec.begin(), vec.end(), 30);

    if (it_vec != vec.end())
        std::cout << "Znaleziono w vectorze: " << *it_vec << std::endl;
    // ===== ARRAY =====
```

```

std::array<int, 5> arr = {1, 2, 3, 4, 5};
auto it_arr = std::find(arr.begin(), arr.end(), 4);

if (it_arr != arr.end())
    std::cout << "Znaleziono w array: " << *it_arr << std::endl;

// ===== LIST =====
std::list<int> lst = {7, 8, 9, 10};
auto it_list = std::find(lst.begin(), lst.end(), 9);

if (it_list != lst.end())
    std::cout << "Znaleziono w list: " << *it_list << std::endl;

// ===== STRING =====
std::string text = "Hello";
auto it_str = std::find(text.begin(), text.end(), 'e');

if (it_str != text.end())
    std::cout << "Znaleziono w string: " << *it_str << std::endl;
}

```

✓ **std::find** można stosować na:

- vector
- array
- list
- deque
- string
- set (wolne, ale działa)

✗ **std::find** **NIE** służy do szukania w mapach
(do tego używaj `.find(key)`).

✓ **MOŻNA** stosować **std::find** na:

Kontener	Można użyć std::find ?	Dlaczego
vector	✓ TAK	Ma iteratory
array	✓ TAK	Ma iteratory
list	✓ TAK	Ma iteratory
deque	✓ TAK	Ma iteratory
string	✓ TAK	Też ma iteratory
set	✓ TAK (ale bez sensu)	Każdy element jest unikalny + wolne O(n)
map	✓ TAK, ALE...	Szuka <i>wartości pary</i> , nie po kluczu!

Lekcja

Temat: Adresy pamięci i operator &. Wskaźniki i operator * (dereferencja). Dynamiczna alokacja pamięci (new / delete) Referencje: Różnice od wskaźników, referencje jako parametry funkcji, stałe referencje w C++

Każda zmienna w C++ znajduje się **pod jakimś adresem w pamięci RAM**. Operator & pozwala **pobrać adres zmiennej**.

```
#include <iostream>
using namespace std;

int main() {

    int x = 10;

    cout << "Wartosc x: " << x << endl;
    cout << "Adres x: " << &x << endl;
    return 0;
}
```

Wskaźnik to **zmienna, która przechowuje adres innej zmiennej**. `int* p;`

Operator *

- w deklaracji → mówi, że to wskaźnik
- w użyciu → **odczytuje lub modyfikuje wartość pod adresem**

```
#include <iostream>
using namespace std;

int main() {
    int x = 5;
    int* p = &x;

    /*
        x      wartość zmiennej (5)
    */
}
```

```

    &x    adres zmiennej x w pamięci
    p      adres zmiennej x
    *p     wartość znajdująca się pod adresem, który jest w p
*/

cout << "x = " << x << endl;
cout << "Adres x: " << &x << endl;
cout << "Wskaźnik p: " << p << endl;
cout << "Wartosc pod adresem p (*p): " << *p << endl;

*p = 20; // zmiana x przez wskaźnik To NIE zmienia wskaźnika To zmienia zmienną x

cout << "Nowa wartosc x: " << x << endl;

return 0;
}

```

Dynamiczna alokacja pamięci (`new` / `delete`) pozwala **tworzyć zmienne w trakcie działania programu**, a nie tylko w czasie kompilacji.

☐ Pojedyncza zmienna

```

#include <iostream>
using namespace std;

int main() {
    int* p = new int; // alokacja
    *p = 42;

    cout << "Wartosc: " << *p << endl;

    delete p; // zwolnienie pamięci
    p = nullptr; // p nie wskazuje już na żadną pamięć (pusty wskaźnik)

    return 0;
}

```

☐ Dynamiczna tablica

```

#include <iostream>
using namespace std;

```



```

int main() {
    int n = 5;
    int* tab = new int[n];

    for (int i = 0; i < n; i++) {
        tab[i] = i * 10;
    }

    for (int i = 0; i < n; i++) {
        cout << tab[i] << " ";
    }

    delete[] tab; // UWAGA: delete[]
    tab = nullptr;

    return 0;
}

```

Wskaźnik do funkcji może **przechowywać adres funkcji**, dzięki czemu można:

- przekazywać funkcje jako argumenty
- wybierać funkcję w czasie działania programu

```

#include <iostream>
using namespace std;

```

```

int dodaj(int a, int b) {
    return a + b;
}

```

```

int odejmij(int a, int b) {
    return a - b;
}

```

```

int main() {
    int (*wsk)(int, int); // wskaźnik do funkcji

    wsk = dodaj;
    cout << "Dodawanie: " << wsk(3, 4) << endl; // wywołanie funkcji przez wskaźnik

    wsk = odejmij;
    cout << "Odejmowanie: " << wsk(10, 5) << endl;

    return 0;
}

```

```
}
```

✗ Nigdy nie używaj `*p`, jeśli `p` nie wskazuje na nic sensownego

```
int* p;  
*p = 10; // BŁĄD – niezdefiniowane zachowanie
```

✓ Poprawnie:

```
int x = 10;  
int* p = &x;
```

albo

```
int* p = new int;  
*p = 10;
```

`*p` to **dereferencja wskaźnika** – dostęp do wartości znajdującej się pod adresem przechowywanym w `p`.

```
#include <iostream>  
using namespace std;
```

```
int main() {  
    int x = 10;  
    int* p = &x;  
  
    cout << "x = " << x << endl;           // *p == x  
    cout << "&x = " << &x << endl;          // p == &x  
    cout << "p = " << p << endl;           // p == &x  
    cout << "*p = " << *p << endl;         // *p == x  
    cout << "&p = " << &p << endl;  
  
    return 0;  
}
```

Referencje: Różnice od wskaźników, referencje jako parametry funkcji, stałe referencje.

Referencja to alternatywna nazwa (alias) dla istniejącej zmiennej.

```
int x = 10;
```

```
int& ref = x;
```

- **ref to to samo co x**
- nie zajmuje osobnej „logicznej” zmiennej
- każda zmiana **ref** zmienia **x**

```
#include <iostream>
using namespace std;
```

```
int main() {
    int x = 10;
    int& r = x;

    r = 20;

    cout << "x = " << x << endl; // 20
    cout << "r = " << r << endl; // 20

    return 0;
}
```

Referencje jako parametry funkcji

✗ Przekazywanie przez wartość

```
void zmien(int a) {
    a = 100;
}
```

➡ **nie zmienia zmiennej w main**

✓ Przekazywanie przez referencję

```
void zmien(int& a) {
    a = 100;
}
```

➡ **zmienia oryginalną zmienną**

```
#include <iostream>
using namespace std;
```

```
void zwieksz(int& x) {
    x += 1;
}
```

```
int main() {
    int a = 5;
    zwieksz(a);
}
```

```
    cout << a << endl; // 6
    return 0;
}
```

Stałe referencje (`const &`) - referencja, przez którą **nie można zmieniać obiektu**

```
#include <iostream>
using namespace std;

void wypisz(const int& x) {
    // x = 10; // błąd kompilacji
    cout << x << endl;
}

int main() {
    int a = 5;
    wypisz(a);
    return 0;
}
```

Lekcja

Temat: Klasa abstrakcyjna w C++

W C++ **klasy abstrakcyjne** to klasy, które **nie mogą być instancjonowane**, czyli **nie można utworzyć ich obiektów**.

Służą jako **szablon / wzorzec**, który inne klasy muszą *dziedziczyć i uzupełniać*.

Klasa staje się **abstrakcyjna**, gdy zawiera **co najmniej jedną funkcję czysto wirtualną**:

```
virtual void funkcja() = 0;
```

✓ Jak działają klasy abstrakcyjne w C++?

1. **Deklarujesz klasę z metodami czysto wirtualnymi**
2. **Inne klasy dziedziczą po niej**
3. **Te klasy muszą zaimplementować te metody**
4. **Tworzysz obiekty tylko z klas pochodnych**

```
class Animal {
public:
    virtual void makeSound() = 0; // funkcja czysto wirtualna
    virtual ~Animal() {} // wirtualny destruktor
};
```

Klasy pochodne:

```
class Dog : public Animal {
public :
    void makeSound() override {
        std::cout << "Hau hau!" << std::endl;
    }
};
```

```
class Cat : public Animal {
public
    void makeSound() override {
        std::cout << "Miau!" << std::endl;
    }
};
```

Użycie:

```
Animal* a = new Dog();
a->makeSound(); // Hau hau!
delete a;
```

Lekcja

Temat: Wyjątki: Try-catch, throw, obsługa błędów, niestandardowe wyjątki

Wyjątki w C++ to mechanizm obsługi błędów, który pozwala na separację normalnego przepływu programu do obsługi sytuacji wyjątkowych (np. błędów w trakcie wykonywania). Zamiast sprawdzania błędów za pomocą kodów zwrotnych (jak w starszych językach), wyjątki umożliwiają "rzucenie" błędu w jednym miejscu i "złapanie" go w innym, co czyni kod bardziej czytelny i modularny.

Kluczowe elementy:

- **try**: Blok, w którym umieszczamy kod, który może spowodować błąd.
- **catch**: Blok(i), które obsługują rzucone wyjątki. Można mieć wiele catch dla różnych typów wyjątków.
- **throw**: Instrukcja do rzucenia wyjątku.
- **Obsługa błędów**: Wyjątki są używane do obsługi błędów runtime, np. dzielenie przez zero, brak pamięci, błędy plików.
- **Niestandardowe wyjątki**: Możesz tworzyć własne klasy dziedziczące po `std::exception` dla bardziej precyzyjnej obsługi.

- **try / catch**

Składnia

```
try {
    // kod, który może spowodować błąd
}
catch (typ wyjątku e) {
    // obsługa błędu
}
```

Przykład: dzielenie przez zero

```
#include <iostream>
using namespace std;

int dzielenie(int a, int b) {
    if (b == 0) {
        throw "Dzielenie przez zero!"; // throw przerywa wykonywanie funkcji
    }
    return a / b;
}

int main() {
    try {
        cout << dzielenie(10, 0) << endl;
    }
    catch (const char* msg) { // sterowanie przechodzi do catch
        cout << "Błąd: " << msg << endl; // sterowanie przechodzi do catch
    }
}
```

- **throw**

Instrukcja **throw** w C++ służy do zgłaszania (rzucania) wyjątku, co oznacza **przerwanie normalnego przepływu programu i przekazanie kontroli do mechanizmu obsługi wyjątków (try-catch)**.

Wyjątek może być rzucony w dowolnym miejscu kodu, np. w funkcji, gdy wystąpi błąd (np. niepoprawne dane wejściowe, brak zasobów).

`throw` może **rzucać wartość dowolnego typu: prymitywnego (`int`, `double`), obiektu (np. `string`), lub niestandardowej klasy wyjątku**. Gdy wyjątek zostanie rzucony, program szuka najbliższego bloku `catch`, który pasuje do typu rzuconego wyjątku. Jeśli nie znajdzie, program może się zakończyć (wywołując `std::terminate()`).

```
#include <iostream>
using namespace std;

int main() {
    try {
        throw 404;
    }
    catch (int errorCode) {
        cout << "Kod błędu: " << errorCode << endl;
    }
}
```

Wiele bloków `catch`

Możesz obsługiwać **różne typy błędów inaczej**.

```
#include <iostream>
using namespace std;

int main() {
    try {
        throw 3.14;
    }
    catch (int e) {
        cout << "Błąd typu int" << endl;
    }
    catch (double e) {
        cout << "Błąd typu double: " << e << endl;
    }
}
```

Standardowe wyjątki (`std::exception`)

Biblioteka: `<stdexcept>`

Najczęstsze:

- `std::runtime_error`
- `std::logic_error`
- `std::out_of_range`
- `std::invalid_argument`

Przykład: `std::invalid_argument`

```
#include <iostream>
#include <stdexcept>
```

```
using namespace std;

int pierwiastek(int x) {
    if (x < 0) {
        throw invalid_argument("Liczba nie może być ujemna");
    }
    return x;
}

int main() {
    try {
        pierwiastek(-5);
    }
    catch (const invalid_argument& e) {
        cout << "Błąd: " << e.what() << endl; // e.what() → opis błędu
    }
}
```

- **Niestandardowe wyjątki:**

Własne (niestandardowe) wyjątki w C++

W C++ **możesz tworzyć własne klasy wyjątków, co pozwala na bardziej precyzyjną obsługę błędów. Niestandardowe wyjątki zazwyczaj dziedziczą po klasie bazowej `std::exception`** (z nagłówka `<exception>`), co **umożliwia korzystanie z metody `what()` do zwracania opisu błędu. Dzięki temu możesz dodać własne pola (np. kod błędu, dodatkowe informacje) i metody, co ułatwia debugowanie i hierarchiczną obsługę wyjątków.**

Kluczowe zasady tworzenia własnych wyjątków:

- **Dziedzicz po `std::exception`** lub jej podklasach (np. `std::runtime_error` dla błędów runtime).
- **Nadpisz metodę `const char* what() const noexcept override`**; – zwraca opis błędu.
- **Konstruktor powinien inicjalizować pola i komunikat.**
- Wyjątki powinny być lekkie (unikaj złożonych obiektów), bo są kopiowane podczas propagacji.
- **Używaj ich w bloku `throw`, a łap w `catch` przez referencję (`const MyException& e`).**
- **Hierarchia:** Możesz tworzyć drzewo wyjątków, np. bazowy `AppError`, a pod nim `FileError`, `NetworkError` – łap je w kolejności od najbardziej specyficznych do ogólnych.

Zalety: Lepsza czytelność kodu, możliwość dodania kontekstu (np. wartość powodująca błąd), łatwiejsza obsługa w dużych aplikacjach.

Wady: Dodatkowy kod do napisania; nie używaj do normalnego sterowania przepływem (tylko do błędów).


```

#include <iostream>
#include <exception>
using namespace std;

class MyException : public exception {
public:
    const char* what() const noexcept override {
        return "To jest mój własny wyjątek!";
    }
};

void test() {
    throw MyException();
}

int main() {
    try {
        test();
    }
    catch (const MyException& e) {
        cout << e.what() << endl;
    }
}

```

Obsługa błędów vs wyjątki

Bez wyjątków

```

bool dzielenie(int a, int b, int& wynik) {
    if (b == 0) return false;
    wynik = a / b;
    return true;
}

```

Z wyjątkami (czytelniej)

```

int dzielenie(int a, int b) {
    if (b == 0) throw runtime_error("Dzielenie przez zero");
    return a / b;
}

```

Wyjątki są lepsze gdy:

- błąd jest rzadki
- nie chcesz sprawdzać if po każdym wywołaniu
- błąd jest krytyczny logicznie

Lekcja

Temat: Wielowątkowość w C++: Podstawy concurrency

Wielowątkowość (multithreading) w C++ pozwala na wykonywanie wielu zadań jednocześnie w ramach jednego procesu, co poprawia wydajność aplikacji, zwłaszcza na wielordzeniowych procesorach.

Biblioteka <thread> (od C++11) dostarcza narzędzi do tworzenia i zarządzania wątkami.

Concurrency odnosi się do równoległego wykonywania zadań, ale wymaga synchronizacji, aby uniknąć problemów jak race conditions (konflikty dostępu do współdzielonych zasobów).

Kluczowe pojęcia:

- **std::thread**: Klasa do tworzenia i zarządzania wątkami. Zastosowanie: Uruchamianie funkcji w tle, np. obliczenia równoległe, obsługa I/O bez blokowania głównego wątku.
- **Mutex** (std::mutex): Mechanizm blokady wzajemnego wykluczania. Zastosowanie: Ochrona współdzielonych danych przed jednoczesnym dostępem (tylko jeden wątek na raz).
- **Condition variables** (std::condition_variable): Służą do synchronizacji wątków poprzez sygnalizowanie zdarzeń. Zastosowanie: Oczekiwanie na spełnienie warunku (np. dane gotowe), w połączeniu z mutexem, aby uniknąć busy-waiting (pętli sprawdzającej).

std::thread: Tworzenie wątków

Zastosowanie:

Rozdzielanie zadań, np. w aplikacjach serwerowych (obsługa wielu klientów), symulacjach czy przetwarzaniu danych.

Przykład: Dwa wątki liczące niezależnie.

```
#include <iostream>
#include <thread>

void funkcjaWatku(int id) {
    for (int i = 0; i < 5; ++i) {
        std::cout << "Wątek " << id << " liczy: " << i << std::endl;
    }
}

int main() {
    std::thread watek1(funkcjaWatku, 1);
    std::thread watek2(funkcjaWatku, 2);
```

```

watek1.join();
watek2.join();

std::cout << "Główny wątek zakończony." << std::endl;
return 0;
}

```

Wyjaśnienie pomieszanego wyniku w przykładzie z dwoma wątkami

Twój output z wykonania kodu (przykład z dwoma wątkami liczącymi niezależnie) jest pomieszany, ponieważ w C++ operacje na strumieniu `std::cout` (lub innych strumieniach wyjścia) nie są **thread-safe bez dodatkowej synchronizacji**. Oznacza to, że gdy dwa (lub więcej) wątki próbują jednocześnie pisać do `cout`, ich dane mogą się przeplatać w nieprzewidywalny sposób. To klasyczny przykład **race condition (wyścig wątków) w kontekście współdzielonego zasobu** (tutaj: strumień wyjścia).

Dlaczego tak się dzieje?

- **Brak atomowości:** Instrukcja `std::cout << "Wątek " << id << " liczy: " << i << std::endl;` **nie jest wykonywana jako pojedyncza, niepodzielna operacja**. Pod spodem jest to sekwencja kroków (np. zapisywanie "Wątek ", potem `id`, itd.), które mogą być przerwane przez scheduler systemu operacyjnego. Wątek 1 może zacząć pisać, potem system przełączy na wątek 2, który wtrąci swoje dane, i tak dalej.
- **Równoległe wykonanie:** Wątki (`std::thread`) działają naprawdę równoległe (na wielordzeniowym CPU) lub **quasi-równoległe** (przełączanie kontekstu). Kolejność wykonania zależy od systemu, obciążenia, a nawet losowości – stąd output może być inny za każdym uruchomieniem.
- **Brak synchronizacji:** W kodzie nie ma **mutexa ani innego mechanizmu blokującego dostęp do `cout`**. Dlatego wątki **"walczą" o dostęp**, co prowadzi do pomieszania (np. "Wątek Wątek 1 liczy: 0" – to fragmenty z obu wątków sklejone razem).

Aby uniknąć pomieszania, użyj `std::mutex` do ochrony `cout`. Mutex zapewni, że tylko jeden wątek na raz pisze do strumienia.

Zmodyfikowany przykład kodu:

```

#include <iostream>
#include <thread>
#include <mutex>

std::mutex coutMutex; // Mutex do ochrony cout

void funkcjaWatku(int id) {
    for (int i = 0; i < 5; ++i) {
        std::lock_guard<std::mutex> guard(coutMutex); // Automatyczna blokada (RAII)
        std::cout << "Wątek " << id << " liczy: " << i << std::endl;
    }
}

int main() {
    std::thread watek1(funkcjaWatku, 1);
    std::thread watek2(funkcjaWatku, 2);

    watek1.join();
    watek2.join();

    std::cout << "Główny wątek zakończony." << std::endl;
    return 0;
}

```

}

- Wyjaśnienie modyfikacji: `std::lock_guard` blokuje mutex na czas pisania całej linii, co czyni operację atomową. Output będzie teraz uporządkowany (np. wszystkie linie wątku 1, potem 2, lub odwrotnie – ale bez mieszania wewnątrz linii).
- Zaleta: Unika race condition, ale kosztem wydajności (wątki czekają na siebie nawzajem).
- Alternatywy: Użyj `std::osyncstream` (C++20) dla thread-safe cout, lub buforuj output w stringu per wątek i wypisz na końcu.

`std::mutex coutMutex;` służy do synchronizacji dostępu do `std::cout` między wątkami, czyli chroni wypisywanie na konsolę przed jednoczesnym użyciem przez kilka wątków.

Problem bez mutexa ❌

`std::cout` **nie jest bezpieczny wątkowo**.

Gdyby **dwa wątki pisały jednocześnie**, mogłoby dojść do:

- przeplatania się tekstu
- nieczytelnego wyniku, np.:

Wątek 1 liczy: Wątek 2 liczy: 00

Wątek 1 liczy: 1

Wątek 2 liczy: 1

Co robi `std::mutex coutMutex;` ✅

`std::mutex coutMutex;`

- tworzy **mutex (blokadę)**,
- który pozwala **tylko jednemu wątkowi naraz** wejść do sekcji krytycznej (tu: wypisywanie na cout).

Jak działa `std::lock_guard` 🔒

`std::lock_guard<std::mutex> guard(coutMutex);`

To jest **RAII** (Resource Acquisition Is Initialization):

- 🔒 **blokuje mutex** w konstruktorze
- 🔒 **odblokuje mutex** automatycznie w destruktorze (gdy wyjdzie poza zakres {})

Mutexy: Synchronizacja dostępu

Zastosowanie:

Zapobieganie race conditions, np. w licznikach współdzielonych, bazach danych w pamięci.

Przykład: Współdzielony licznik chroniony mutexem.

```
#include <iostream>
#include <thread>
#include <mutex>
```

```
int licznik = 0; // Współdzielona zmienna
std::mutex mtx; // Mutex do ochrony
```

```
void inkrementuj(int id) {
    for (int i = 0; i < 1000; ++i) {
```

```

        mtx.lock(); // Blokuje dostęp
        ++licznik;
        mtx.unlock(); // Odblokowuje
    }
    std::cout << "Wątek " << id << " zakończony." << std::endl;
}

int main() {
    std::thread watek1(inkrementuj, 1);
    std::thread watek2(inkrementuj, 2);

    watek1.join();
    watek2.join();

    std::cout << "Ostateczna wartość licznika: " << licznik << std::endl; // Powinno być 2000
    return 0;
}

```

Wyjaśnienie: Bez mutexu licznik mógłby być błędny (race condition). Mutex zapewnia wyłączny dostęp. Lepiej używać `std::lock_guard` dla RAII (automatyczne unlock):

Condition variables: Sygnalizowanie zdarzeń

Zastosowanie:

Koordinacja wątków, np. producent-konsument (jeden produkuje dane, drugi czeka), symulacje z zależnościami.

Przykład: Producent sygnalizuje konsumentowi, że dane są gotowe.

```

#include <iostream>
#include <thread>
#include <mutex>
#include <condition_variable>

std::mutex mtx;
std::condition_variable cv;
bool daneGotowe = false; // Warunek

void producent() {
    std::this_thread::sleep_for(std::chrono::seconds(1)); // Symulacja pracy
    {
        std::lock_guard<std::mutex> lock(mtx);
        daneGotowe = true;
    }
    cv.notify_one(); // Sygnalizuje jednemu czekającemu wątkowi
    std::cout << "Producent: Dane gotowe." << std::endl;
}

void konsument() {
    std::unique_lock<std::mutex> lock(mtx);
    cv.wait(lock, [] { return daneGotowe; }); // Czeki na warunek
    std::cout << "Konsument: Otrzymano dane." << std::endl;
}

int main() {

```

```
std::thread prod(producent);
std::thread kons(konsument);

prod.join();
kons.join();

return 0;
}
```

Wyjaśnienie: Konsument czeka (wait()) aż producent ustawi daneGotowe i powiadomi (notify_one()). Używa unique_lock dla elastyczności (można unlock/lock wielokrotnie). To unika pętli sprawdzającej, oszczędzając CPU.

Podstawy concurrency: Wskazówki i problemy

- **Zalety:** Szybsze wykonanie (równoległość), responsywność aplikacji.
- **Problemy:** Race conditions, deadlocks (wzajemne blokady mutexów), livelocks. Rozwiązania: Używać atomików (std::atomic), future/promise dla asynchroniczności.
- **Biblioteki:** <thread>, <mutex>, <condition_variable>, <atomic>, <future>.
- **Uwagi:** Zawsze używaj join() lub detach() dla wątków. Testuj na wielordzeniowych systemach. Dla zaawansowanego: Użyj std::async dla prostszej asynchroniczności.